

ВСТУП	6
1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	7
1.1. Основні теорії та школи державного управління	7
1.2. Державне та регіональне управління у системі суспільних наук	11
1.3. Методи державного та регіонального управління	12
1.4. Державне управління як системне суспільне явище	16
Питання для самоконтролю	20
2. ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ	21
2.1. Сутність та основні риси сучасної держави як суб'єкта управління суспільними процесами	21
2.2. Державна влада як складова державно-владного механізму	23
2.3. Державне управління як система, що розвивається	25
2.4. Моделі державного управління	30
Питання для самоконтролю	31
3. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ОКРЕМИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ	32
3.1. Роль держави в розвитку підприємництва	32
3.2. Особливості управління соціальною сферою	35
3.3. Державне управління в адміністративно-правовій сфері	38
Питання для самоконтролю	39
4. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	40
4.1. Регіональне управління: сутність, цілі та специфіка	40
4.2. Основні напрямки регіонального управління	44
4.3. Державна регіональна політика України	46
4.4. Місцеві бюджети як фінансова основа розвитку регіону	53
Питання для самоконтролю	53

5. СИСТЕМА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЛЬ В УПРАВЛІННІ	55
5.1. Конституційна модель розподілу влади в Україні	55
5.2. Верховна Рада як головний законодавчий орган	60
5.3. Інститут Президента та державне управління	63
5.4. Система органів виконавчої влади в Україні	66
5.5. Місцеві державні адміністрації	76
5.6. Судова влада в Україні	79
Питання для самоконтролю	80
6. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВА РОЛЬ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	81
6.1. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні	81
6.2. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні	89
6.3. Державна політика у сфері місцевого самоврядування	93
Питання для самоконтролю	95
7. ВНУТРІШНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	96
7.1. Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів державної влади в Україні	96
7.2. Прийняття управлінських рішень в органах державної влади	104
7.3. Забезпечення законності та юридична відповідальність у державному управлінні	109
Питання для самоконтролю	110
8. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА В УКРАЇНІ	111
8.1. Організація державної служби та її правове забезпечення в Україні	111
8.2. Проходження державної служби та управління державною службою	117
8.3. Вітчизняна специфіка бюрократії та бюрократизму в державному управлінні	124
Питання для самоконтролю	129

9. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	130
9.1. Поняття ефективності у державному управлінні	130
9.2. Державний контроль у сфері виконавчої влади	137
Питання для самоконтролю	142
10. ВІДНОСИНИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	143
10.1. Основні напрямки взаємодії органів державної влади з органами публічної влади	143
10.2. Взаємодія державних органів і органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян	145
10.3. Державні та адміністративні послуги органів виконавчої влади	148
Питання для самоконтролю	149
11. РОЗВИТОК СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	150
11.1. Напрями реформування системи державного та регіонального управління в Україні	150
11.2. Основні проблеми впровадження адміністративної реформи в Україні	156
11.3. Боротьба з корупцією в органах державної влади та органах місцевого самоврядування	159
Питання для самоконтролю	161
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	163

ВСТУП

Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси України висувають нові вимоги до державного та регіонального управління. Розбудова сучасної системи державного та регіонального управління зумовлює необхідність впровадження нових цінностей та принципів публічного менеджменту в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню, а також забезпечення відкритості влади й співучасті громадян в управлінні. Це обумовлює нагальну потребу до підвищення кваліфікації та особистих якостей працівників усіх сфері господарської діяльності. Вивчення теоретичних і практичних основ державного та регіонального управління – обов'язкова умова успішного навчання майбутнього менеджера.

Мета викладання дисципліни: формування в студентів сучасного мислення та соціальних знань у галузі управління на національному й регіональному рівнях; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є опанування відповідної сукупності знань, вмінь та навичок, які повинні сприяти загальнопрофесійній підготовці майбутніх фахівців і забезпечити належне виконання ними покладених завдань у сфері управління.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: методичні та організаційні основи та принципи управління на державному та регіональному рівнях; розуміти особливості здійснення державного управління в різних сферах суспільного життя; аналізувати роль різних гілок влади у процесі державного управління; засвоїти нормативно-правову базу функціонування органів публічної влади; знати структуру, компетенції та повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування; засвоїти основи менеджменту органу державної влади; засвоїти принципи побудови системи державної служби в Україні; володіти способами прийняття управлінських рішень; оцінювати ефективність державного управління; вміти формулювати проблеми функціонування органів публічної влади; пропонувати шляхи реформування системи державного управління в Україні.

Навчально-методичний посібник може бути цікавий науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, студентам, державним службовцям, органам державної та місцевої влади, а також широкому колу читачів, які цікавляться державним та регіональним управлінням.

1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Основні теорії та школи державного управління

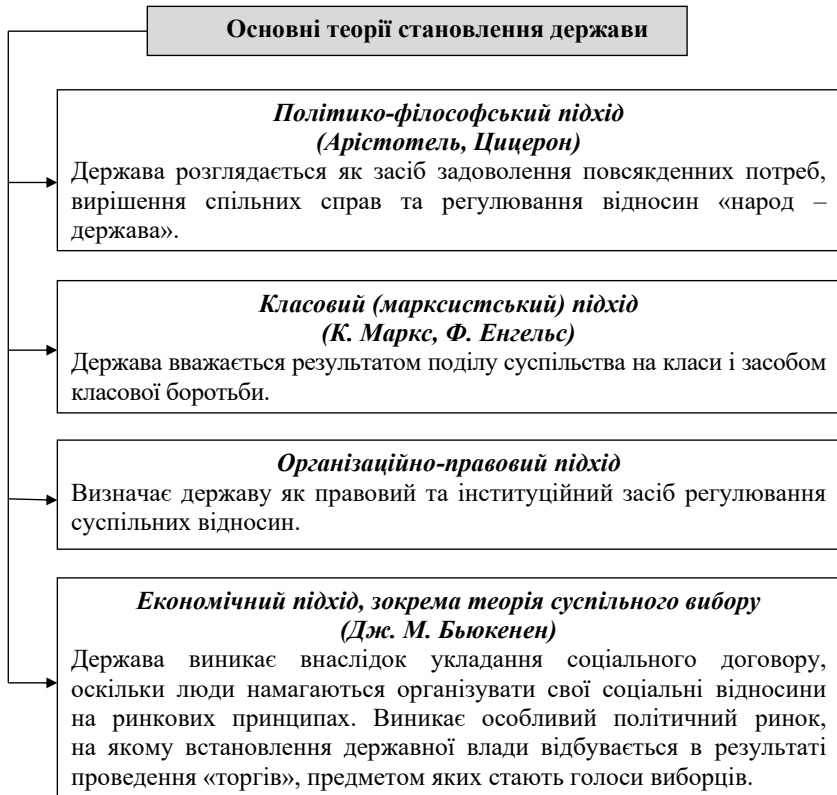

Рис. 1.1. Основні теорії становлення держави

Рис. 1.2. Основні підходи в розвитку теорії та практики управління

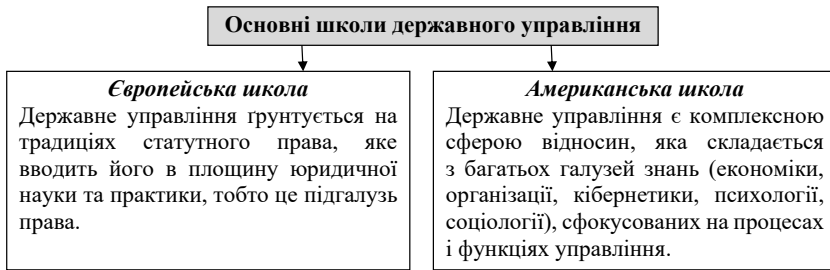

Рис. 1.3. Основні школи державного управління

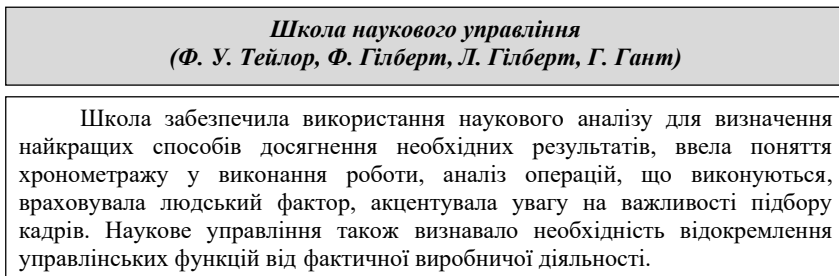

Рис. 1.4. Характеристика школи наукового управління

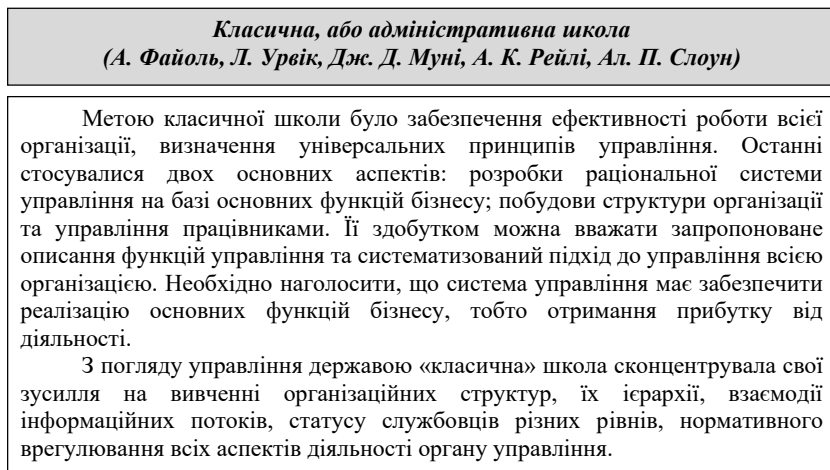

Рис. 1.5. Характеристика класичної, або адміністративної школи

Школа людських відносин
(М. П. Фоллет, Е. Мейо, А. Маслоу)

Пропонувала використовувати прийоми регулювання відносин між працівниками не тільки економічного плану, а й різні мотивації та потреби, що можуть бути задоволені частково або опосередковано фінансовими засобами. Основний акцент було спрямовано на організацію як людську систему, на соціологічні та соціально-психологічні аспекти поведінки її співробітників.

Рис. 1.6. Характеристика школи людських відносин

Біхевіористична школа
(К. Арджіріс, Р. Лайкерт, Д. Мак-Грегор, Ф. Герцберг)

Зосередила свою увагу на різних аспектах соціальної взаємодії, мотивації, організаційної структури, комунікації в колективі, характеру влади та авторитету, гармонізації міжособистісних відносин не лише між керівниками та підлеглими, а й усередині колективу.

Рис. 1.7. Характеристика біхевіористичної школи

Школа науки управління, або кількісний підхід

Безпосередньо пов'язана з використанням таких напрямів науки, як дослідження операцій та моделювання. Ключовою ознакою науки управління є заміна словесних розмірковувань і описового аналізу моделями, символами та кількісними показниками параметрів моделі.

**Рис. 1.8. Характеристика школи науки управління
або кількісного підходу**

***Підхід із погляду «чутливої» адміністрації, поліцентризму,
«плоских» структур (Д. Вальдо, В. Остро)***

Альтернативний підхід до управління сформований в 1970-ті роки, що піддавав фундаментальній критиці принципи ієрархічної побудови організаційних структур. З'явилися концепції «чутливої» («responsive») системи управління, поліцентризму, «плоских» структур тощо. Відхід від ієрархічних структур, перехід до функціонального управління спрямовані на децентралізацію управління, наближення його до людини та задоволення її потреб.

**Рис. 1.9. Характеристика школи науки управління
або кількісного підходу**

1.2. Державне та регіональне управління у системі суспільних наук

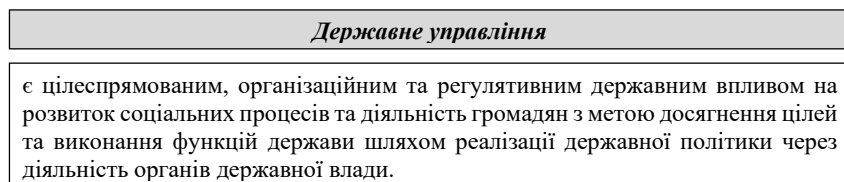

Рис. 1.10. Визначення державного управління

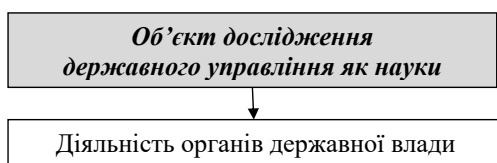

Рис. 1.11. Об'єкт дослідження державного управління як науки

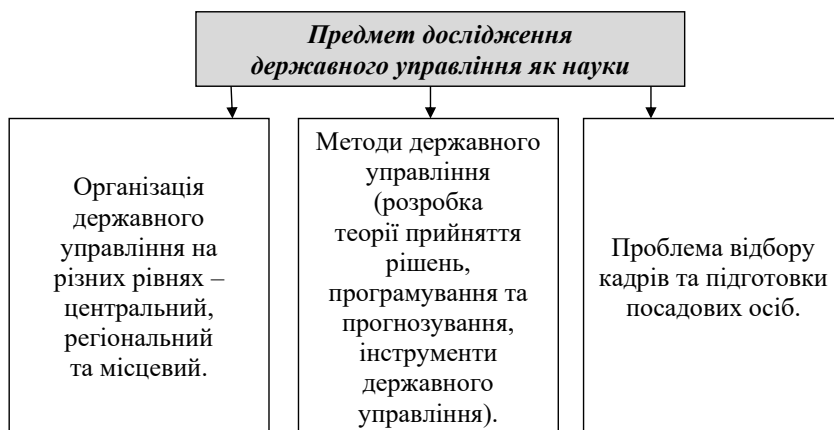

Рис. 1.12. Предмет дослідження державного управління як науки

1.3. Методи державного та регіонального управління

Рис. 1.13. Підходи до державного управління